

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การกำจัดผักตบชวาในคลองอย่างยั่งยืน
กรณีศึกษา "คลองพระยาสุเรนทร์"

จัดทำโดย นายธนัท ขวัญพัฒน์
ตำแหน่ง นายช่างโยธาชำนาญงาน
สังกัด สำนักการระบายน้ำ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๕
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

๑. ชื่อเรื่อง การกำจัดผักตบชวาในคลองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา "คลองพระยาสุเรนทร์"

๒. หลักการและเหตุผล

กรุงเทพมหานครโดยสำนักการระบายน้ำ มีหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม กรุงเทพมหานครมีวิสัยทัศน์ให้ "กรุงเทพมหานคร มีสิ่งแวดล้อมด้านการระบายน้ำ และการจัดการคุณภาพน้ำที่ดี ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาเมือง มุ่งสู่ความเป็นมหานครที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน" พันธกิจของสำนักการระบายน้ำ คือ พัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานด้านการป้องกันน้ำท่วมและการระบายน้ำ รองรับการเจริญเติบโตของเมืองที่น่าอยู่อย่างปลอดภัย, พัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการคุณภาพบนพื้นฐานของความน่าอยู่อย่างยั่งยืน, พัฒนาสมรรถนะของบุคลากรของสำนักการระบายน้ำ ปัจจุบันสำนักการระบายน้ำโดยกองระบบคลองมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ การวางแผนงานโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการบำรุงรักษาคลอง การปรับปรุงขุดลอกคลอง ตรวจสอบการขออนุญาตการร้องเรียนเกี่ยวกับคูคลอง การเปิด-ปิดประตูทำนบไม้ การบำรุงรักษาแหล่งรับน้ำตลอดจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในส่วนเกี่ยวข้องกับกองระบบคลอง ส่งเสริมกิจกรรมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมทางน้ำ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น กองระบบคลองได้คำนึงถึงปัญหาหลักของการป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานครวันออก คือ วัชพืชโดยเฉพาะผักตบชวาที่มีอยู่ในคลองทั่วไป

คลองพระยาสุเรนทร์ ช่วงบริเวณถนนกาญจนาภิเษก เขตสายไหม

ผักตบชวาเป็นพืชน้ำล้มลุกสามารถอยู่ได้ทุกสภาพน้ำสามารถแพร่พันธุ์ได้อย่างรวดเร็วจนกลายเป็นวัชพืชที่ร้ายแรงในแหล่งน้ำทั่วไป มีชื่อเรียกในแต่ละท้องถิ่น เช่น ผักปอด, สะวะ, ผักโรค, ผักตบชวา, ผักยะวา, ผักอีโยก, ผักปอง เป็นต้น ผักตบชวาเป็นพืชต่างถิ่นถูกนำมาในประเทศไทย ประมาณปี พ.ศ.๒๔๔๔ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยนำเข้ามาจากประเทศอินโดนีเซีย ในฐานะเป็นไม้ประดับสวยงาม มีการแพร่พันธุ์จนกระทั่งกระจายไปตามแม่น้ำลำคลองต่างๆจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศในประเทศไทย มีการขยายพันธุ์อย่างรวดเร็วใน ๑ เดือนผักตบชวาเพียง ๑ ต้น อาจขยายพันธุ์ได้มากถึง ๑,๐๐๐ ต้น ถึงแม้ว่าจะแห้งสนิทจนต้นตายแต่เมล็ดของมันยังมีชีวิตอยู่ต่อไปอีกได้นานถึง ๑๕ ปี ในประเทศไทยเริ่มมีการกำจัดผักตบชวามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ ถึงขนาดมีการออกพระราชบัญญัติสำหรับกำจัดผักตบชวา พ.ศ.๒๔๔๕ ปัจจุบันมีหน่วยงานองค์กรต่างๆได้เข้ามาช่วยเหลือในการกำจัด

เช่น นำไปผลิตเป็นของใช้ อาหารสัตว์ และปุ๋ย ฯลฯ และมีการนำแมลงมวนผักตบจากแหล่งกำเนิดเข้ามาทดลองปล่อยในประเทศไทย เพื่อควบคุมประชากรของผักตบชวาถึงกระนั้นผักตบชวาก็ยังไม่หมดไป สาเหตุเพราะเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้ต้องมีการวางแผนบริหารจัดการกำจัดให้หมดไปอย่างยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือของภาครัฐ(กรุงเทพมหานคร)และประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองหรือประชาชนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง

คลองพระยาสุเรนทร์เป็นคลองสายหลักที่มีความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกว้างประมาณ ๑๐-๔๐ เมตร ยาวประมาณ๑๐ กิโลเมตร มีหน้าที่รับน้ำจากด้านเหนือในอำเภอลำลูกกา และคลองสายรองอีก๑๐ สาย ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตสายใต้สำนักงานเขตบางเขนและสำนักงานเขตคลองสามวา ไหลผ่านคลองบางชันระบายลงสู่คลองแสนแสบโดยมีประตูระบายน้ำเป็นเครื่องมือในการควบคุมระดับน้ำและอัตราการไหลของน้ำ มีการดูแลบำรุงรักษาจัดเก็บผักตบชวาโดยกองระบบคลองซึ่งได้จัดเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการจำนวน ๒๐ คน เรือจัดเก็บจำนวน ๓ ลำ พร้อมเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอีกจำนวนหนึ่ง ดำเนินการเป็นประจำทุกวันตลอดระยะเวลา ๑๘ เดือนที่ผ่านมาทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลอง เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ในกระชังประชาชนผู้หาปลาเลี้ยงชีพ และประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงได้รับความพึงพอใจ แต่ปัญหาของผักตบชวายังไม่หมดไปจากคลองพระยาสุเรนทร์เป็นผลทำให้กองระบบคลองจำเป็นต้องจัดเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการเป็นประจำเพื่อให้คลองพระยาสุเรนทร์มีสภาพที่ดี ระบายน้ำได้สะดวก เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจ ของสำนักงานระบายน้ำ นั้นหมายถึงจะต้องจัดงบประมาณในการบำรุงรักษาคองพระยาสุเรนทร์ ประมาณ ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต่อปี โดยไม่ได้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยรวมอย่างเป็นรูปธรรม แต่หากว่ามีการกำจัดผักตบชวาอย่างยั่งยืนแล้ว จะทำให้ลดงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งอาจจะเหลือประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท/ปี (กรณีจัดเจ้าหน้าที่ดำเนินการเป็นครั้งคราว)

ตารางงบประมาณรายจ่ายการกำจัดวัชพืชในคลองพระยาสุเรนทร์ ระยะเวลา ๑ ปีงบประมาณ (โดยประมาณ)

ลำดับ	รายการ	จำนวนเงิน	หมายเหตุ
๑	ค่าแรงเจ้าหน้าที่ ๒๐ คน	๓,๖๐๐,๐๐๐	
๒	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเรือจัดเก็บ	๔๐๐,๐๐๐	
๓	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงรถบรรทุกเทท้าย	๓๕,๐๐๐	
๔	ค่าวัสดุ-อุปกรณ์การดำเนินการ	๓๔,๐๐๐	
	รวม	๔,๐๖๙,๐๐๐	

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ในการพิจารณาดำเนินการกำจัดผักตบชวาตามแม่น้ำ คู คลอง ให้หมดไป ตามที่นายกรัฐมนตรีได้โปรดสั่งการในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

๓.๒ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำ เป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันและแก้ไข ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร

๓.๓ เพื่อลดปัญหาน้ำเน่าเสียในคลองเนื่องจากมีผักตบชวาหนาแน่นเป็นการสนับสนุนอาชีพ เลี้ยงสัตว์และปลูกพืชของเกษตรกรผู้อาศัยอยู่บริเวณริมคลอง

๓.๔ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บผักตบชวาในคลองพระยาสุเรนทร์อย่างยั่งยืน

๓.๕ เพื่อนำรูปแบบการดำเนินการไปปรับใช้กับคลองอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. เป้าหมาย

๔.๑ คลอง พระยาสุเรนทร์ปลอดจากผักตบชวา อย่างยั่งยืน สามารถระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพภูมิทัศน์ในคลองสวยงาม

๔.๒ เพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และปลูกพืช ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

๕. ความรู้ที่นำไปใช้ในการจัดทำรายงานฯ

เพื่อให้การแก้ไขปัญหามลพิษเป้าหมายที่กำหนด ผู้ศึกษาอาศัยหลักการวิเคราะห์ SWOT

SWOT Analysis เป็นวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมายดังนี้

Strengths - จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

Weaknesses - จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

Opportunities - โอกาสที่จะดำเนินการได้

Threats - อุปสรรค ข้อขัดจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ ๒ ด้าน คือ สภาพการณ์

ภายในและสภาพภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์ สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จัก สภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นภายนอก และภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นภายนอก

องค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถ ด้านต่างๆ ที่องค์กรมีอยู่อยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป

ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

วิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่างๆทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงานโอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายองค์กร ในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้แนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

ขั้นตอน/วิธีการดำเนินการทำ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้างด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคขององค์กร ทำให้มีข้อมูล ในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมานบนจุดแข็งขององค์กร และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนด กลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนขององค์กรให้มันน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กรจะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุกด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร ที่ครอบคลุมทุกด้านทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร(คน เงิน วัสดุ การจัดการ) รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ขององค์กรเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย

- จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั่นเอง ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

- จุดอ่อนขององค์กร (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในจากมุมมอง ของผู้ที่อยู่ในองค์กรนั้นๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

๒. การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้น สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบายการเงินการงบประมาณสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตรารู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึงกรรมวิธีใหม่ๆและพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและให้บริการ

- โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็ง ขึ้นได้

- อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าวได้

๓. ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้ว ให้นำจุดแข็ง-จุดอ่อน ภายในมาเปรียบเทียบกับ โอกาส-อุปสรรค จากภายนอกเพื่อดูว่าองค์กรกำลังเผชิญสถานการณ์เช่นใด และภายใต้สถานการณ์เช่นนั้น องค์กรควรจะทำอย่างไร โดยทั่วไปในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้องค์กรจะอยู่ในสถานการณ์ ๔ รูปแบบดังนี้

๓.๑ สถานการณ์ที่ ๑ (จุดแข็ง-โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุด เนื่องจากองค์กรค่อนข้างจะมีหลายอย่าง ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive – Strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดมาหาประโยชน์อย่างเต็มที่

๓.๒ สถานการณ์ที่ ๒ (จุดอ่อน-ภัยอุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้นทางเลือกที่ดีที่สุดคือกลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) เพื่อพยายามลดหรือ

หลบหลีกภัยอุปสรรคต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด

๓.๓ สถานการณ์ที่ ๓ (จุดอ่อน-โอกาส) สถานการณ์องค์กรมีโอกาเป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้นทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy) เพื่อจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่างๆ ให้พร้อมที่จะฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดให้

๓.๔ สถานการณ์ที่ ๒ (จุดแข็ง-อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้น แทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ก็สามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัวหรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่นๆแทน

เมื่อวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis ปรากฏดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน
๑. มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่ต้องการกำจัดผักตบชวา ๒. มีเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ แรงงาน และยานพาหนะในการดำเนินการ	๑. กำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการดำเนินการ ๒. สิ้นเปลืองงบประมาณในการกำจัดผักตบชวา

โอกาส	ภัยคุกคาม
๑. คลองพระยาสุเรนทร์ เป็นคลองหลักในการระบายน้ำมีความเหมาะสม ๒. พื้นที่ ส่วน ใหญ่เป็นที่โล่ง สะดวกในการเข้าดำเนินการ	๑. เป็นคลองหลักที่รับน้ำและผักตบชวาจากคลองสายรอง ๒. ขาดความร่วมมือจากประชาชนในการกำจัดผักตบชวา

ผักตบชวาเป็นพืชที่มีการขยายพันธุ์และเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว การกำจัดจึงต้องเป็นการทำงานภาคสนามที่ละเอียดรอบครอบ รวดเร็ว และมีการวางแผนที่เป็นระบบ และเพื่อให้แผนงานประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องมีการร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงานของ

กรุงเทพมหานคร กับประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ปักฝักร้างและสร้างจิตสำนึกให้รักและหวงแหนสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่

๖. กรอบแนวการดำเนินงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การกำจัดผักตบชวาในคลองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา"คลองพระยาสุเรนทร์" จะไม่บรรลุภารกิจตามวัตถุประสงค์หากขาดการวางแผนที่ดี โดยสำนักการระบายน้ำในฐานะเป็นผู้ดูแลบำรุงรักษาคลองพระยาสุเรนทร์ เป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรม โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนมีส่วนร่วม ดังนี้

๖.๑ สำนักการระบายน้ำ ดำเนินการดังนี้

๖.๑.๑ จัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ

๖.๑.๒ ประสานกองประชาสัมพันธ์ สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร ให้ทราบถึงกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ต่อไป

๖.๑.๓ กำหนดระยะเวลาดำเนินการ จัดเก็บผักตบชวาในคลองพระยาสุเรนทร์ และคลองแยก จนแล้วเสร็จ

๖.๑.๔ กำหนดขอบเขตของการดำเนินงานในแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน

๖.๑.๕ ประสานงานหาสถานที่จัดพิธีเปิดกิจกรรม

๖.๑.๖ จัดเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการจัดเก็บผักตบชวาในคลองพระยาสุเรนทร์

๖.๑.๗ สนับสนุนเครื่องมือ-เครื่องจักรที่จำเป็นในการดำเนินงานจนแล้วเสร็จ

๖.๑.๘ ติดตามประเมินผลงานเป็นระยะพร้อมรายงานผู้บริหารจนกว่าจะแล้วเสร็จ

๖.๑.๙ เสนอมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้ยั่งยืนต่อไป

๖.๒ สำนักงานเขตสายไหม สำนักงานเขตบางเขน และสำนักการงานเขตคลองสามวา ดำเนินการดังนี้

๖.๒.๑ แจ้งประชาชนในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ริมคลองพระยาสุเรนทร์และคลองสายรองที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ทราบถึงกิจกรรมการกำจัดผักตบชวาในคลองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา"คลองพระยาสุเรนทร์" ตามที่ได้เข้าร่วมประชุมกับสำนักการระบายน้ำ โดยให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาของผักตบชวารวมถึงผลที่จะได้รับเมื่อในคลองปราศจากผักตบชวา

๖.๒.๒ จัดเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการจัดเก็บผักตบชวาในคลองสายรองโดยที่ประชาชนมีส่วนร่วมให้แล้วเสร็จตามในระยะเวลาที่กำหนด

๖.๒.๓ สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการรับซื้อผักตบชวาจากประชาชนในราคาที่เหมาะสม

คลองพระยาสุเรนทร์ บริเวณ ซอยกาญจนา ๕/๓ ถนนกาญจนา

ก่อนดำเนินการ

ขณะดำเนินการ

หลังดำเนินการ

ลำดับ	รายการ	ปี 2559											
		มค.	กพ.	มีค.	เมษ.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	ตด.	พย.	ธค.
1	ขออนุมัติแผนงาน,จัดประชุม ชักชวนความเข้าใจ,ประสาน ประชาชนเพื่อการมีส่วนร่วม												
2	จัดเก็บผักตบชวาให้หมดจาก คลองพระยาสุเรนทร์และคลอง สาขาวรร่วมกับสำนักงานเขตและ ประชาชน												
3	เฝ้าระวังการเกิดของผักตบชวา พร้อมรายงานใน สนน.ทราบ ทุกเดือน												
4	ประเมินผลการดำเนินการ ระยะ 5 เดือน												
5	ประเมินผลการดำเนินการ ระยะ 10 เดือน พร้อมรายงาน ผู้บริหาร												

๘. งบประมาณ

การกำจัดผักตบชวาในคลองอย่างยั่งยืน กรณี "คลองพระยาสุเรนทร์" ในขั้นตอนการกำจัดให้หมดจากคลองพระยาสุเรนทร์ โดยให้งบประมาณประจำปีของหน่วยงานและขอจัดสรรงบประมาณในการรับซื้อผักตบชวาจากประชาชนในอัตราที่เหมาะสม

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๙.๑.๑. ตัวชี้วัดระดับผลผลิต (output) ๑๐๐%

- คลองพระยาสุเรนทร์สะอาดปราศจากวัชพืชและผักตบชวา
- ทำให้ภูมิทัศน์สองฝั่งคลองสวยงาม
- ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากคลองพระยาสุเรนทร์อย่างมีประสิทธิภาพ

๙.๑.๒. ตัวชี้วัดระดับผลลัพธ์ (outcome) ๙๐%

- คลองพระยาสุเรนทร์ สามารถระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๙.๒ วิธีการ

๙.๒.๑. จัดทำแบบสอบถามปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ริมคลองก่อนการดำเนินการ เช่น จำนวนเกษตรกรผู้ใช้คลองในการประกอบอาชีพ ชนิดของการทำเกษตรกรรม เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช

๙.๒.๒ จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน

๑๐. ข้อเสนอแนะ

การกำจัดผักตบชวาในคลองอย่างยั่งยืน กรณี "คลองพระยาสุเรนทร์" จะไม่สำเร็จหากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ริมคลองตลอดจนเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์และเกษตรกรผู้ปลูกผักในคลอง ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมคือ ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ริมคลองหรือผู้ที่ที่ดินติดริมคลองตระหนักถึงความรับผิดชอบซึ่งกรุงเทพมหานคร มีการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักษคลองมาเป็นระยะเวลานานแต่ยังได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรออกกฎหมายหรือระเบียบที่มีผลให้ผู้ที่ที่ดินติดคลองมีหน้าที่รับผิดชอบทำความสะอาดโดยการหากมีการปล่อยให้คลองที่อยู่ติดกับที่ดินมีสภาพกรุ่งรังมีผักตบชวาหรือวัชพืชขึ้นหนาแน่น ควรระวางโทษปรับตามความเหมาะสมจะทำให้คลองใน กรุงเทพมหานครหรือทุกจังหวัดในประเทศไทยมีสภาพที่ดี เป็นการสร้างวินัยให้ประชาชนที่อาศัยหรือมีที่ดินติดคลองรักษคลอง เป็นผลให้การกำจัดผักตบชวาอย่างยั่งยืนบรรลุวัตถุประสงค์

บรรณานุกรม

- TH.M.Wikipedia.org (ผู้กดขี่)
 - ข้อมูล คลอง คู ลำราง ของสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร
 - หนังสือสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร ที่ กท ๐๔๐๐/ผช.ป.๐๑ ลงวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๙
- เรื่องรายงานผลการประชุมแก้ไขปัญหามั่นคงแบบบูรณาการ

คลองพระยาสุเรนทร์

